



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.022.01.2018

P/18/039

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/18/039 – Realizacja rządowych programów na rzecz aktywności społecznej osób starszych.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

1. Maria Wojcińska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/132/2018 z 27 sierpnia 2018 r.
2. Bartosz Tomczyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/131/2018 z 21 sierpnia 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Wielkopolskie Stowarzyszenie Wolontariuszy Opieki Paliatywnej Hospicjum Domowe w Poznaniu, ul. Bednarska 4, 60–571 Poznań (dalej: Stowarzyszenie)

Kierownik jednostki kontrolowanej Sprawy Stowarzyszenia prowadzi Zarząd, działający w składzie: Prezes Zarządu Krzysztof Sawiński, Wiceprezes Zarządu Anna Jakrzewska-Sawińska, Sekretarz Zarządu Anna Ziółkowska, Skarbnik Zarządu Alicja Tuszyńska, Członek Zarządu Szymon Komorowski (dalej: Zarząd Stowarzyszenia).

(dowód: akta kontroli str. 3-10)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działania Stowarzyszenia związane z realizowaniem w latach 2016-2018 (I półrocze) Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (dalej także: ASOS).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Wykorzystanie środków na realizację ww. zadania publicznego w 2016 i 2017 r., na które Stowarzyszenie otrzymało łącznie 267.800 zł było zgodne z zawartymi umowami oraz ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie², a podejmowane działania odpowiadały działaniom zlecanym przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: MRPiPS).

Stowarzyszenie prowadziło ewidencję wydatków związanych z realizacją programu na wyodrębnionych kontach analitycznych, terminowo wywiązywało się z obowiązku przedkładania sprawozdań z wykonania zadań, rozliczeń końcowych i osiągnięcia założonych celów.

Działania merytoryczne zostały przez Stowarzyszenie prawidłowo udokumentowane, a poniesione wydatki były niezbędne do realizacji projektów. Z każdego projektu sporządzono raport ewaluacyjny, a beneficjentom tych projektów umożliwiono wypełnienie anonimowej ankiety badającej poziom ich satysfakcji z udziału w projekcie. Podkreślenia wymaga fakt, że Stowarzyszenie przeprowadziło na początku i na końcu każdego projektu tzw. „Całościową ocenę geriatryczną” beneficjentów, której wyniki pozwoliły potwierdzić korzystny wpływ organizowanych zajęć grupowych i indywidualnych na kondycję fizyczną i psychiczną beneficjentów projektu.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2018 r. poz. 450, ze zm.

Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku poddania badaniu przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych Stowarzyszenia za 2016 i 2017 r. Nieprawidłowość ta pozostawała jednak bez wpływu na realizowanie objętych kontrolą zadań i na uzyskane efekty.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawdliwość przygotowania i wykonania zadania publicznego określonego w umowie.

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2013-2018³ Stowarzyszenie co roku realizowało zadania⁴, które były dotowane z Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych⁵. W toku kontroli NIK, szczegółowemu badaniu poddano dwa zadania:

- „Społeczność 6.0. Równe szanse – nowe możliwości” (I edycja) – zgodnie z zawartą umową⁶ dotacja wynosiła 167.800 zł, do realizacji projektu wykorzystano 100% przyznanych środków. Całkowity koszt zadania wyniósł 197.756,04 zł, z czego wydatkowana kwota dotacji stanowiła 85% wydatków ogółem;

- „Społeczność 6.0. Równe szanse – nowe możliwości” (II edycja) – zgodnie z zawartą umową⁷ dotacja wynosiła 100.000 zł, do realizacji projektu wykorzystano 100% przyznanych środków. Całkowity koszt zadania wyniósł 120.912,34 zł, z czego wydatkowana kwota dotacji stanowiła 83% wydatków ogółem.

Złożone przez Stowarzyszenie oferty, podpisane umowy oraz sprawozdania z realizacji zadania były zgodne ze wzorami określonymi w załącznikach do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania⁸, a także rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań⁹.

W przypadku obu skontrolowanych zadań składane do MRPIPS oferty zawierały m.in.: określenie miejsca realizowania zadania, opis poszczególnych działań w zakresie realizacji zadania i harmonogram w podziale na działania. Opis działań był spójny z harmonogramem i kosztorysem. W przypadku ASOS 2016, Stowarzyszenie wnioskowało o kwotę 199.878 zł dofinansowania, a ostatecznie otrzymało dotację w wysokości 167.800 zł. W przypadku ASOS 2017, Stowarzyszenie wnioskowało o kwotę 196.886,64 zł dofinansowania, a otrzymało 100.000 zł. W obu przypadkach, w wyniku przyznania mniejszych środków

³ Dalej także: okres objęty kontrolą lub kontrolowany okres.

⁴ „Kompleksowy program na rzecz poprawy jakości i poziomu życia oraz rozwoju osobistego Seniorów poprzez organizację warsztatów tematycznych, zajęć edukacyjnych i sportowo-ruchowych oraz działalność wydawniczą” w 2013 r. (dotacja w wysokości 20.000 zł), „Akademia Aktywności 60+” w 2014 r. (dotacja w wysokości 119.463 zł) i 2015 r. (dotacja w wysokości 188.930 zł), „Społeczność 6.0. Równe szanse – nowe możliwości” w 2016 i 2017 r. oraz „Centrum usług senioralnych i wsparcia seniora” w 2018 r.

⁵ Przyjęty uchwałą nr 237 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (M.P. z 2014 r., poz. 52).

⁶ Umowa nr 10646/2016/2016 z dnia 1 grudnia 2016 r. realizowana w okresie od 16 czerwca do 31 grudnia 2016 r.

⁷ Umowa nr 14189/2017/ASOS z dnia 23 maja 2017 r. realizowana w okresie od 1 marca do 31 grudnia 2017 r.

⁸ Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 25; uchylone z dniem 3.09.2016 r.

⁹ Dz. U. z 2016 r., poz. 1300.

niż wnioskowane, korekcie uległ harmonogram i kosztorys ofertowy, które następnie stanowiły załączniki do umowy o realizację zadania publicznego w ramach ASOS. Dane dotyczące realizacji zadania, zawarte w zaktualizowanej ofercie, umowie oraz sprawozdaniu z realizacji zadania były zgodne. W trakcie realizacji obu zadań nie zmieniano ich zakresu.

Sprawozdania z realizacji projektów ASOS 2016 i 2017 r. składano w terminach określonych w umowach¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 11-60, 87-98, 149-274, 304-331, 346-433, 620)

1.2. Działalność Stowarzyszenia objęta badanymi dotacjami ASOS miała charakter nieodpłatny, a uczestnicy – osoby starsze, biorący udział w kolejnych projektach nie ponosili kosztów uczestnictwa. W związku z tym w sprawozdaniach końcowych Stowarzyszenie nie wykazywało przychodów z działalności odpłatnej przy realizacji dotowanych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 134-148, 155-161, 217-353)

1.3. Osoby zatrudnione przy realizacji poszczególnych działań w ramach obu badanych zadań (20 osób w 2016 r. oraz 13 osób w 2017 r.), posiadały dyplomy ukończenia studiów w danym kierunku lub zaświadczenia o ukończeniu odpowiednich kursów kwalifikacyjnych zapewniających właściwą jakość realizacji tych działań.

Poziom wynagrodzeń osobowych wypłaconych przy realizacji zadań nie naruszał zasad ASOS. Jak wyjaśnił Zarząd Stowarzyszenia, wynagrodzenie personelu związane z obsługą obu zadań nie przekraczało wydatków normalnie ponoszonych przez Stowarzyszenie, zaś przyjęte stawki nie były wyższe od stawek powszechnie stosowanych na rynku.

Podane w sprawozdaniach wartości kosztów pokrytych z wkładu osobowego wyniosły 17.160 zł w przypadku ASOS 2016 oraz 7.950 zł w przypadku ASOS 2017 i nie zostały zawyżone (dotyczyło to świadczeń wolontarystycznych, wykonywanych przez łącznie 10 osób w 2016 r. i cztery osoby w 2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 99-133, 155-161, 292-303, 332-335, 346-353, 540)

1.4. Stowarzyszenie wyodrębniło dla każdego projektu analityczne konta księgowe, na których ewidencjonowane były koszty zadań podawane w sprawozdaniach z projektów ASOS. Kwoty podane w rozliczeniach obu projektów były zgodne z danymi wynikającymi z zestawień obrotów i sald dla tych kont analitycznych dotyczących okresu objętego rozliczeniem, a poniesione koszty spełniały przesłanki racjonalności, efektywności i niezbędności dla realizacji projektu.

W sprawozdaniach z realizacji zadań wykazano koszty w łącznej wysokości 318.668,38 zł (w 2016 r. było to 197.756,04 zł, a w 2017 r. 120.912,34 zł).

Na powyższe złożyły się koszty:

- merytoryczne¹¹, w łącznej kwocie 278.633,34 zł (w 2016 r. 173.571 zł, oraz w 2017 r. 105.062,34 zł);
- obsługi zadania¹², w łącznej kwocie 39.411,04 zł (w 2016 r. 23.561,04 zł oraz w 2017 r. 15.850 zł);

¹⁰ Sprawozdania złożono 30.01.2017 r. (za 2016 r.) i 30.01.2018 r. (za 2017 r.).

¹¹ Koszty merytoryczne obejmowały: wynagrodzenia dla instruktorów, fizjoterapeutów, psychologa, osób prowadzących zajęcia lub wykłady, osób wykonujących usługi dla beneficjentów oraz osoby koordynującej zajęcia, najem torów basenu, koszty wyjść i wycieczek kulturalnych i turystycznych, zakupy przekąsek, zakupy materiałów i sprzętu wykorzystywanego podczas zajęć i ćwiczeń,

¹² Koszty obsługi zadania obejmowały: zakup artykułów biurowych, środków czystości, biletów komunikacji miejskiej (ww. koszty pokryte zostały ze środków własnych Stowarzyszenia) oraz wynagrodzenie za koordynację zadania i obowiązki sprawozdawcze, a także wynagrodzenie za obsługę księgową.

- promocyjno-informacyjne (tylko w 2016 r.) w łącznej kwocie 624 zł, które zostały w całości pokryte ze środków własnych Stowarzyszenia (sfinansowano nimi ogłoszenia prasowe).

(dowód: akta kontroli str. 134-199, 336-410)

1.5. W trakcie kontroli NIK szczegółowym badaniem objęto 36 dokumentów księgowych na łączną kwotę 91.909,45 zł¹³. W ramach obu zadań wydatków dokonywano w okresie realizacji projektów, zostały one prawidłowo udokumentowane oraz były przewidziane w budżecie danego projektu. Faktury oraz rachunki opłacane ze środków ASOS zawierały na odwrocie trwałe zapis zawierający: dane o umowie i zadaniu finansowanym z ASOS, opis merytoryczny zadania, którego płatność dotyczy (w tym czas i miejsce realizowania), przeznaczenie zakupionej usługi, towaru lub opłaconej należności, informację w jakiej części należność opłacono z dotacji ASOS, a w jakiej ze środków własnych. Dowody objęte badaniem zawierały obligatoryjne elementy, określone art. 21 ust. 1 pkt 1-6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁴. Wszystkie ww. wydatki poniesiono w trakcie realizacji ww. zadania z rachunku bankowego, na który przekazano dotacje.

(dowód: akta kontroli str. 149-199, 346-410, 468-472)

1.6. W przypadku obu zadań, Stowarzyszenie nie przekroczyło limitów kosztów związanych z obsługą ich realizacji. W przypadku ASOS 2016 łączne koszty obsługi wyniosły 19.600 zł i nie przekroczyły 15% wartości dotacji, w tym koszt obsługi finansowo-księgowej (7.700 zł) nie przekroczył 5% wartości dotacji, co było zgodne z punktem 12.4 Regulaminu otwartego konkursu ofert ASOS - edycji 2016 r.

Koszty obsługi ASOS 2017, w tym koszty administracyjne (łącznie 13.300 zł) nie przekroczyły 20% wartości dotacji, a koszt obsługi finansowo-księgowej (4.900 zł) nie przekroczył 5% wartości dotacji, co było zgodne z punktem 7.4 Regulaminu otwartego konkursu ofert ASOS - edycji 2017 r.

W obu przypadkach, zgodnie z ww. Regulaminami, Stowarzyszenie rozliczało wydatki związane z zatrudnieniem trenerów, ekspertów, specjalistów realizujących działania w Kategorii nr I kosztów, tj. w „Kosztach merytorycznych związanych z uczestnictwem beneficjentów ostatecznych w zadaniach”.

Kwoty kosztów w kategorii II „Koszty obsługi zadania publicznego, w tym koszty administracyjne” były prawidłowo wykazane w obu sprawozdaniach z wykonania zadania publicznego w wierszu nr II Tabeli nr 1 „Rozliczenie ze względu na rodzaj kosztów”. Stowarzyszenie prowadziło ewidencję księgową dla poszczególnych kategorii kosztów.

(dowód: akta kontroli str. 149-199, 346-410)

1.7. W obu przypadkach rozliczenia wydatków nie obejmowały kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w punkcie 12.5 regulaminu ASOS - edycji 2016 i punkcie 7.5 regulaminu ASOS - edycji 2017 (tj. zakupu środków trwałych, nagród, premii, wyjazdów służbowych i innych form bonifikaty rzeczowej lub finansowej dla osób zajmujących się realizacją zadania).

(dowód: akta kontroli str. 134-199, 336-410, 468-483)

1.8. Stowarzyszenie przestrzegało zasady obrotu bezgotówkowego, z wyjątkiem 16 faktur ASOS 2016 na łączną kwotę 5.807,64 zł oraz pięciu faktur ASOS 2017

¹³ W przypadku ASOS 2016 zbadano 21 wydatków na kwotę 62.600,55 zł, co stanowiło 13% ilości i 35% wartości spośród 167 dokumentów księgowych ujętych w sprawozdaniu na łączną kwotę 180.596,04 zł. W przypadku ASOS 2016 zbadano 15 wydatków na kwotę 29.308,90 zł, co stanowiło 10% ilości i 26% wartości spośród 152 dokumentów księgowych ujętych w sprawozdaniu na łączną kwotę 112.962,34 zł

¹⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.

na łączną kwotę 1.998,69 zł, za które zapłacono gotówką. Płatności te dotyczyły m.in. zakupu biletów do teatrów, biletów komunikacji miejskiej oraz zakupów artykułów spożywczych lub materiałów do rękodzieła. Zarząd Stowarzyszenia wyjaśnił, że realizował płatności gotówkowe ze względu na brak zgody sprzedającego na dokonanie płatności bezgotówkowej, a ponadto Stowarzyszenie nie posiadało dedykowanej karty płatniczej, która umożliwiałaby dokonywanie transakcji w ramach programu ASOS.

Pozostałe płatności za faktury oraz rachunki były dokonywane z rachunku bankowego Stowarzyszenia, na który przekazano dotacje.

(dowód: akta kontroli str. 468-483, 537)

1.9. Zarząd Stowarzyszenia podał w złożonych wyjaśnieniach, że stawki wynagrodzenia oraz koszty jednostkowych działań dla produktu lub usługi w ramach programu ASOS ustalane były na podstawie stawek, które powszechnie obowiązywały w Stowarzyszeniu i nie przekraczały one wydatków normalnie ponoszonych przez Stowarzyszenie w trakcie realizacji swojej działalności statutowej.

(dowód: akta kontroli str. 540)

1.10. Stowarzyszenie przestrzegało zasady bezpośredniej realizacji obu zadań. Nie wystąpiły przypadki zlecenia realizacji zadań żadnym podwykonawcom.

(dowód: akta kontroli str. 141-199, 342-410)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2004 r. w sprawie obowiązku badania sprawozdań finansowych organizacji pożytku publicznego¹⁵ (dalej: rozporządzenie w sprawie obowiązku badania sprawozdań) wprowadzono obowiązek badania ww. sprawozdań, jeżeli organizacje te:

- 1) realizują zadania publiczne zleczone, jako powierzone do wykonywania lub do wspierania zadania publicznego, oraz
- 2) otrzymały w roku obrotowym łączną kwotę dotacji na realizację zadań określonych w pkt 1 w wysokości co najmniej 50.000 zł, oraz
- 3) osiągnęły w roku obrotowym przychody w wysokości co najmniej 3.000.000 zł.

Stowarzyszenie na realizację zleconych zadań publicznych w 2016 i 2017 r., otrzymało odpowiednio: 167.800 zł i 100.000 zł oraz osiągnęło w roku obrotowym przychody w wysokości odpowiednio: 5.599.134,65 zł i 5.840.881,61 zł. Pomimo tego, kontrolowana jednostka nie zleciła badania sprawozdań finansowych biegłemu rewidentowi.

Zarząd Stowarzyszenia wyjaśnił, że powodem tego była nieprawidłowa interpretacja przepisów ustawy o rachunkowości (kierowano się w tym zakresie treścią jej art. 64 ust. 1 pkt 4). Zarząd Stowarzyszenia podał również w wyjaśnieniach, że obsługa finansowo-księgową prowadzona była przez głównego księgowego posiadającego uprawnienia biegłego rewidenta, a koszt badania bilansu przez biegłego rewidenta byłby dla Stowarzyszenia bardzo dużym obciążeniem (koszt taki, tj. 15-20 tys. zł stanowiłby około 20% wartości otrzymanej dotacji), co mogłoby uniemożliwić w przyszłości prowadzenie podobnej działalności. Zarząd Stowarzyszenia równocześnie zobowiązał się do stosowania przepisów rozporządzenia w sprawie obowiązku badania sprawozdań i zadeklarował, że do 31 października 2018 r. dokona wyboru podmiotu uprawnionego do badania swoich sprawozdań finansowych.

¹⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 285, poz. 2852

(dowód: akta kontroli str. 87-98, 155-161,322-331, 350-353, 543-552, 901-902)

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

NIK zwraca uwagę na to, że w 2016 r. Stowarzyszenie nie wyodrębniło rachunku bankowego dla gromadzenia środków oraz przeprowadzania operacji finansowych w ramach Programu ASOS, do czego zobowiązywał punkt 12.1 Regulaminu otwartego konkursu ofert w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 Edycja 2016.

Zarząd wyjaśnił, że nie wyodrębnił rachunku bankowego, ponieważ część wydatków była finansowana ze środków własnych Stowarzyszenia, a ponadto wpływ środków z dotacji miał miejsce 6 grudnia 2016 r. (czyli praktycznie w chwili zakończenia zadania). Wcześniejsze wydatki w ramach ASOS musiały znaleźć pokrycie w przychodach wpływających na konto Stowarzyszenia.

(dowód: akta kontroli str. 89, 470-472, 541-542)

Ocena cząstkowa

Stowarzyszenie zrealizowało dwa projekty dofinansowane ze środków ASOS, zgodnie z zawartymi z MRPiPS umowami oraz ofertami, w pełnym zakresie rzeczowym. Środki finansowe gromadzone były na bieżącym rachunku bankowym Stowarzyszenia, a poniesione wydatki, które ewidencjonowano na kontach syntetycznych i analitycznych ewidencji finansowo - księkowej, dotyczyły realizowanych projektów ASOS. Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca niezbadania sprawozdań finansowych za 2016 i 2017 r. przez biegłego rewidenta nie miała bezpośredniego wpływu na realizację kontrolowanych projektów ASOS i na związane z nimi wykorzystanie otrzymanych środków finansowych.

2. Osiągnięcie zakładanych efektów zadania publicznego i ocena metod ich pomiaru.

*Opis stanu
faktycznego*

2.1. Przystąpienie do każdej edycji projektu ASOS poprzedzone zostało rozpoznaniem przez Stowarzyszenie potrzeb w zakresie aktywności społecznej osób starszych. Stowarzyszenie posiadało 16-letnie doświadczenie w zakresie pracy i opieki na osobami w starszym wieku w warunkach ambulatoryjnych i domowych, prowadziło poradnię geriatryczną i poradnię leczenia bólu. Ponadto, od 2013 r., prowadziło na terenie Poznania badania ankietowe dotyczące zapotrzebowania na usługi społeczne dla osób po 60 roku życia, z których wynikał niski poziom aktywności tych osób poza własnym domem spowodowany m.in. brakiem środków finansowych, niedostosowaniem usług do niesprawności ruchowej i poznawczej czy też brakiem odpowiedniej i ciekawej oferty w tym zakresie. Pracownicy Stowarzyszenia byli również autorami prac naukowych z zakresu współczesnej geriatry i gerontologii, badań dotyczących funkcjonowania poznawczego osób starszych a także medycznych i społecznych potrzeb osób starszych. Stowarzyszenie przeprowadziło badania dotyczące potrzeb i oczekiwań seniorów w zakresie opieki zdrowotnej. Stowarzyszenie korzystało również z danych Wielkopolskiego programu na rzecz osób starszych oraz z raportu Obserwatorium Integracji Społecznej. Cele obu zadań wpisywały się w założenia Polityki Senioralnej Miasta Poznania na lata 2017-2021¹⁶.

Zarząd Stowarzyszenia wyjaśnił, że przy przygotowaniu ofert w ramach ASOS korzystał przede wszystkim z własnego doświadczenia zdobytego podczas wieloletniej pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Ponadto przed złożeniem oferty, Stowarzyszenie przeprowadzało konsultacje z przedstawicielami

¹⁶ Uchwała Nr LV/1001/VII/2017 Rady Miasta Poznania z 17 października 2017 r.

Miejskiej Rady Seniorów w Poznaniu oraz w klubach seniora na terenie Poznania i powiatu poznańskiego dotyczących zasadności realizacji danego zadania publicznego wraz z ustaleniem potrzeb i oczekiwań seniorów. Ten typ działań na rzecz seniorów uzyskał aprobatę Komisji ds. Polityki Senioralnej Sejmu RP.

(dowód: akta kontroli str. 21-27, 248-249)

Z informacji uzyskanych od Prezydenta Miasta Poznania wynika, że działania Miasta w zakresie aktywizacji społecznej osób starszych dotyczyły:

- utworzenia w 2009 r. Centrum Inicjatyw Senioralnych, do którego zadań należało m.in. realizowanie działań na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych, prowadzenie poradnictwa, w tym psychologicznego i rzecznictwa seniorów oraz ich rodzin (prowadzenie „Punktu informacji 60+” oraz portali informacyjnego), prowadzenie badań i analiz potrzeb społecznych środowiska seniorów oraz promocja i wsparcie działań wolontaryjnych seniorów (projekt „Poznański Wolontariat 60+”),
- powołania pierwszej w kraju Miejskiej Rady Seniorów¹⁷, której zadaniem było m.in. inicjowanie i monitorowanie działań w ramach budownictwa dla seniorów i medycznych usług geriatrycznych, pilotowanie inicjatyw w ramach „Miasta Przyjaznego Starzeniu”, prowadzenie aktywizacji pensjonariuszy poza domami pomocy społecznej i działalność edukacyjna,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi, w ramach której realizowane były działania w obszarze „Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”, ukierunkowane na poprawę stanu fizycznego i psychicznego seniorów poprzez organizację warsztatów tematycznych, zajęć psychoedukacyjnych, ćwiczeń usprawniająco-ruchowych czy aktywizację społeczną. Ośrodki wsparcia dziennego w ramach zajęć klubowych realizowały warsztaty z zakresu treningu pamięci, spotkań z dietetykiem, zajęć informatycznych, kursów językowych, warsztatów gimnastyki. Od 2016 r. wdrażane były innowacyjne usługi: projekt „Złota rączka dla seniora” dotyczący drobnych napraw, niewymagających specjalistycznej wiedzy czy „Taksówka dla seniora”, którego celem były bezpłatne usługi transportowe,
- finansowania z budżetu Miasta Poznania w ramach budżetu obywatelskiego największego w Europie kompleksowego programu aktywizacji „Trener Osiedlowy i Senioralny” (organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych, taneczno-gimnastycznych),
- realizacji od grudnia 2017 r. projektu „Karta Seniora – Poznańska Złota Karta” w celu ułatwienia dostępu do różnego rodzaju dóbr kultury, wypoczynku, sportu, turystyki czy oświaty,

Ponadto potrzeby seniorów, sprzyjające podnoszeniu ich aktywności społecznej, brane były pod uwagę przy realizacji różnego rodzaju inwestycji (zakup niskopodłogowego taboru autobusowego i tramwajowego, budowa przystanków wiedeńskich, siłowni na powietrzu).

Realizowane projekty wpisywały się w założenia ww. Polityki Senioralnej Miasta Poznania na lata 2017-2021.

Jednocześnie, jako główne problemy ograniczające aktywność społeczną osób starszych, Prezydent Miasta Poznania wskazał trudności z dotarciem do centrum miasta z peryferii, zamieszkiwanie w budownictwie kilkupiętrowym, niewyposażonym w windy.

(dowód: akta kontroli str. 553-560)

¹⁷ Uchwała XXIV/228/V/2007 Rady Miasta Poznania z 25 października 2007 r.

2.2. Objęte kontrolą NIK dwa zadania zawierały działania dotyczące dostarczania seniorom usług społecznych, a więc wpisywały się w IV priorytet ASOS i dotyczyły:

- aktywności ruchowej: zajęcia grupowe sportowo-ruchowe, aqua aerobik (tylko w przypadku ASOS 2016), zajęcia indywidualne w domu seniora;
- działań profilaktycznych dotyczących zaburzeń poznawczych oraz aktywizacji i rozwoju kompetencji osobistych: zajęcia grupowe stymulujące funkcje poznawcze, poprawiające pamięć i koncentrację; zajęcia indywidualne w celu wsparcia psychologicznego dla osób z zaburzeniami poznawczymi/psychologicznymi; reedukacja poznawcza – zajęcia indywidualne w domu seniora,
- edukacji i opieki (ASOS 2016): aktywni przez edukację – cykl stacjonarnych zajęć edukacyjnych i profilaktycznych poprawiających dobrostan fizyczny i psychiczny – spotkania z dietetykiem, psychologiem, pedagogiem, fizjoterapeutą; sprawniejsi dzięki opiece – doraźne wsparcie opiekuńcze, edukacja i profilaktyka w domach beneficjentów,
- usprawniania funkcjonalnego i poznawczego dla osób z chorobami otępiennymi (ASOS 2017): warsztaty terapii poznawczej; indywidualne warsztaty terapii zaburzeń poznawczych w sali doświadczania świata,
- świadczeń opiekuńczych i edukacyjno-instruktażowych (ASOS 2017): realizacja ww. usług w domu beneficjenta,
- usług osobistych służących poprawie dobrostanu psychofizycznego (ASOS 2016): salon piękności – zajęcia warsztatowe m.in. z kosmetyczką, stylistą, fryzjerem, podologiem; domowy salon piękności – usługi kosmetyczne, fryzjerskie, podologiczne u beneficjentów przebywających w domach,
- aktywizacji, integracji i samopomocy oraz zagospodarowania czasu wolnego: prowadzenie w ramach kawiarenki seniora klubu gracza, klubu książki i kawiarenki internetowej,
- turystyki, edukacji, rekreacji i kultury: wyjazdy i wyjścia kulturalne dla sprawnych seniorów; wycieczka turystyczna i wyjścia kulturalne dla niesprawnych beneficjentów,
- rozwoju osobistego – warsztaty tematyczne z zakresu choreoterapii, muzykoterapii; zajęcia „Aktywni przez sztukę – zajęcia z rękodzieła (arteterapia); zajęcia „Aktywni przez wiedzę” – warsztaty popularyzujące informacje historycznie i kulturalne,
- organizacji szkoleń dla wolontariuszy 60+ (ASOS 2016).

Oba zadania skierowane były do osób po 60 roku życia przede wszystkim z terenu Miasta Poznania i powiatu poznańskiego. Usługi w ramach zadań skierowano do łącznie 150 beneficjentów w 2016 r., a w 2017 r. do minimum 60 osób. Stowarzyszenie promowało realizację ww. zadań poprzez zamieszczanie informacji na swojej stronie internetowej, za pośrednictwem reklam prasowych czy rozpowszechniania ulotek w placówkach senioralnych, podczas imprez senioralnych na terenie miasta i okolic, a także w czasie swojej działalności statutowej. Osoby, które zgłosiły chęć udziału w poszczególnych zadaniach ruchowych musiały przedstawić zaświadczenie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w stacjonarnych zajęciach sportowo-ruchowych i usprawniających, a o rekrutacji do projektu decydowała kolejność zgłoszeń. Ponadto w całym okresie realizacji obu zadań prowadzona była rekrutacja uzupełniająca, w przypadku rezygnacji któregoś z beneficjentów z projektu realizowanego przez Stowarzyszenie. Ostatecznie w okresie realizacji obu zadań z oferowanych usług skorzystały łącznie 262 osoby (173 w 2016 r. oraz 89 w 2017 r.).

Zakładane i zrealizowane rezultaty poddanych kontroli projektów, w oparciu o skwantyfikowane wskaźniki zawarte w ofertach i sprawozdaniach przedstawiały się następująco:

1. ASOS 2016:

Celem głównym projektu było zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, w tym osób o ograniczonej samodzielności i sprawności ruchowej i poznawczej oraz dostosowanie tej oferty do ich potrzeb i możliwości. Cele szczegółowe były następujące: 1. Poprawa jakości funkcjonowania społecznego osób starszych. 2. Redukcja nierówności w dostępie do usług społecznych dla seniorów, szczególnie dla osób o ograniczonej samodzielności, zagrożonych wykluczeniem społecznym. 3. Promowanie działań mających na celu wspieranie samopomocy, podtrzymanie aktywności osób starszych i zapewnienie im udziału w życiu społecznym. 4. Przeprowadzenie szkoleń dla wolontariuszy.

W okresie realizacji ww. zadania z oferowanych przez Stowarzyszenie usług skorzystały 143 osoby o różnym stopniu sprawności oraz 30 beneficjentów usług domowych. Cele powyższe zostały zrealizowane w trakcie m.in.: zajęć grupowych na salce gimnastycznej (odbywały się przez 26 tygodni dla 10 grup ośmioosobowych) i basenie (odbywały się przez 24 tygodnie dla dwóch grup dziesięcioosobowych); ruchowych zajęć indywidualnych w domach beneficjentów (250 usług u 26 osób); zajęć grupowych z psychologiem z zakresu zaburzeń poznawczych i rozwoju kompetencji osobistych (odbywały się raz w tygodniu dla dwóch grup – łącznie skorzystało 40 osób) oraz zajęć indywidualnych (łącznie 100 usług); 42 usług reedukacji poznawczej w domu beneficjentów zrealizowanych przez neuropsychologa; cyklu ośmiu spotkań edukacyjnych i profilaktycznych z dietetykiem, psychologiem, pedagogiem i fizjoterapeutą (łącznie skorzystało z nich 80 osób); doraźnego wsparcia opiekuńczego w domu beneficjenta realizowanego przez pielęgniarkę/opiekunkę medyczną przez sześć miesięcy przez osiem godzin dziennie (skorzystało 30 osób); cyklu sześciu warsztatów stylu (skorzystało 16 osób); usług kosmetycznych w domach beneficjentów (25 usług kosmetyczki, 25 usług fryzjerskich, 20 usług podologa); prowadzenia kawiarenki seniora jeden raz w tygodniu przez cztery godziny przez 26 tygodni, z której korzystało 30 osób; wyjazdów i wyjść kulturalnych, w których wzięło udział łącznie 70 sprawnych seniorów oraz 15 osób o ograniczonej sprawności (zorganizowano: wycieczki (szlakiem piastowskim, do Szamotuł, szlakiem Rokitno-Świebodzin, do rezerwatu archeologicznego w Gieczu oraz muzeum rolnictwa w Szreniawie), spacer po Poznaniu, wyjścia do opery, teatru, na koncerty); szkoleń dla wolontariuszy 60+ (uczestniczyło 11 osób) oraz otwartych warsztatów z zakresu historii, arteterapii, choreoterapii i muzykoterapii, z których skorzystało 50 osób (zajęcia odbywały się raz w miesiącu z każdego zakresu przez dwie godziny). Zakładane cele zostały osiągnięte w 100% zgodnie ze wskaźnikami zawartymi w ofercie lub zakładanego rezultatu.

2. ASOS 2017:

Celem głównym projektu była poprawa jakości, poziomu życia i funkcjonowania seniorów dla godnego starzenia i przedłużenia okresu aktywnej starości poprzez aktywność społeczną oraz zachowanie samodzielności w życiu codziennym. Cele szczegółowe były następujące: 1. Zwiększenie dostępności, podniesienie jakości oferty usług społecznych dla seniorów. 2. Rozwój i wzrost różnorodności oferty usług społecznych dla seniorów m.in. w sferze sportu, edukacji, rekreacji i kultury. 3. Rozwój systemów wsparcia umożliwiających zaspokojenie specyficznych dla wieku podeszłego potrzeb, w szczególności osobom starszym o ograniczonej samodzielności.

W okresie realizacji ww. zadania z oferowanych przez Stowarzyszenie usług skorzystały 89 osoby o różnym stopniu sprawności. Cele powyższe zostały zrealizowane w trakcie m.in.: zajęć gimnastyki grupowej jeden raz w tygodniu dla ośmiuosobowych grup, z których skorzystały 74 osoby; gimnastyki w łóżku w domu beneficjenta, z czego skorzystało 10 osób (wykonano łącznie 90 wizyt); zajęć grupowych z psychologiem z zakresu treningu pamięci dla czterech grup, z których skorzystało 40 osób; zajęć indywidualnych z psychologiem z zakresu treningu pamięci i ćwiczeń z komputerem (skorzystało 30 osób); wizyt domowych psychologa dla 10 beneficjentów; prowadzonych przez psychologa warsztatów terapii poznawczej dla osób z chorobami otępiennymi (z zajęć, które odbywały się trzy razy w tygodniu po dwie godziny skorzystało pięć osób); domowych usług opiekuńczych edukacyjno-instruktażowych dla 10 osób (łącznie odbyto 135 wizyt); prowadzenia kawiarenki seniora, klubu gracza i klubu książki jeden raz w tygodniu przez dwie godziny, z których skorzystało dziewięć osób; prowadzenia warsztatów w trzech grupach tematycznych („Mój dziennik”, „Muzyczna linia życia” i warsztat historyczny) po dziewięć zajęć każdy, z których skorzystało łącznie 49 osób; realizację wyjazdów, wyjazdów kulturalnych, edukacyjnych, turystyczno-rekreacyjnych, w których uczestniczyło 66 osób (wyjazd do Rogalina i Zaniemyśla szlakiem Rodu Raczyńskich, wyjazd do skansenu miniatur w Pobiedziskach, trzy wyjścia do kina, dwa wyjścia na koncert w ramach VI Ogólnopolskich Warsztatów Altówkowych im. Nowowiejskiego).

Realizacja poszczególnych działań w ramach badanego zadania została rzetelnie i wiarygodnie udokumentowana poprzez: listy adresatów zadania uczestniczących w zajęciach, listy obecności na zajęciach, warsztatach, wykładach, karty wizyt domowych, karty usprawniania pacjenta, karty odwiedzin wolontariusza i sporządzanie „Całościowej oceny geriatrycznej”.

W przypadku obu zadań, do pomiaru rezultatów zastosowano skwantyfikowane wskaźniki, m.in. takie jak liczba beneficjentów, karty usług domowych czy liczba godzin zajęć w trakcie realizacji zadania publicznego.

Ponadto w celu kontroli skuteczności dostarczanych usług oraz rezultatów i postępów prowadzonych działań, w obu przypadkach, u beneficjentów zadań Stowarzyszenie przeprowadziło ocenę psychologiczną i fizjoterapeutyczną stanu psychofizycznego na początku i na końcu projektu (tzw. Całościowa ocena geriatryczna). Wyniki tych badań pozwoliły Stowarzyszeniu potwierdzić korzystny wpływ organizowanych zajęć grupowych i indywidualnych na kondycję fizyczną i psychiczną beneficjentów, ich funkcjonowanie poznawcze oraz stan emocjonalny. Stowarzyszenie przeprowadziło również ewaluację zadań obu edycji, a także umożliwiło uczestnikom obu projektów wypełnienie anonimowej ankiety badającej poziom ich satysfakcji. W ich wyniku Stowarzyszenie stwierdziło m.in., że w przypadku ASOS 2016 wszystkim ankietowanym podobał się sposób prowadzenia zajęć, a w przypadku ASOS 2017 potwierdziło to 94% ankietowanych. Odpowiednio 89% i 96% respondentów potwierdziło zadowolenie z organizacji projektu, a 77% i 60% zauważyło poprawę stanu zdrowia i samopoczucia po wzięciu udziału w zajęciach organizowanych przez Stowarzyszenie. Beneficjenci projektów jednocześnie postulowali m.in. o zwiększenie liczby godzin zajęć ruchowych czy o potrzebę zastosowania przerwy wakacyjnej.

Ponadto beneficjenci programu ASOS 2017 złożyli oficjalne podziękowania za zorganizowanie zajęć w ramach tej edycji programu.

(dowód: akta kontroli str. 28-36, 149-155, 200-245, 256-264, 346-353, 411-467, 561-619)

NIK przeprowadziła badanie ankietowe wśród losowo wybranych beneficjentów zadań zrealizowanych przez Stowarzyszenie w ramach projektów ASOS w latach

2016 i 2017. Ankiety skierowano do 60 osób (po 30 do każdego projektu), spośród 262 uczestników (23%). Od uczestników otrzymano 31 wypełnionych ankiet, z tego 17 ankiet (55%) dotyczyło projektu z 2016 r. i 14 (45%) dotyczyło projektu z 2017 r. Respondentami było 26 kobiet (84% respondentów) w wieku od 65 do 81 lat oraz pięciu mężczyzn (16%) w wieku od 63 do 82; wykształcenie średnie posiadało 16 respondentów (52%), a wyższe 10 (32%); 30 respondentów (97%) zamieszkiwało w miastach¹⁸ i jeden (3%) na wsi.

Analiza otrzymanych od uczestników ankiet wykazała, że:

- beneficjenci uzyskali wiedzę o realizowanym przez Stowarzyszenie zadaniu równoległe z różnych źródeł: w 16 przypadkach (52%) była to informacja uzyskana od znajomych lub rodziny; w dziewięciu przypadkach (29%) był to kontakt z organizacją senioralną; w ośmiu przypadkach (26%) było to ogłoszenie w prasie lub radiu oraz ogłoszenie, ulotka Stowarzyszenia; sześć osób (19%) otrzymało zaproszenie od organizatora; w pięciu przypadkach (16%) źródłem wiedzy był internet. Wszyscy respondenci potwierdzili, że chcieliby w przyszłości brać udział w takich projektach (w tym jedna osoba chciałaby brać udział pod warunkiem lepszej organizacji),
- 27 osób (87%) stwierdziło, że informacja o wydarzeniu i możliwości wzięcia w nim udziału była wystarczająca, a cztery osoby były przeciwnego zdania;
- 15 osób (48%) stwierdziło, że projekt całkowicie spełnił ich oczekiwania, trzy osoby (10%) że spełnił w stopniu „powyżej oczekiwań”, dziewięć osób (29%) że w większości spełnił ich oczekiwania, trzy (10%) że ich oczekiwania zostały spełnione częściowo, a jedna (3%) że jej oczekiwania zostały spełnione w niewielkim stopniu,
- 17 osób (55%) oceniło organizację projektu jako bardzo dobrą, dziewięć (29%) jako dobrą, cztery (13%) oceniło organizację jako wzorową, a jedna osoba (3%) jako niedostateczną,
- osoby będące uczestnikami projektów ASOS wskazały m.in. że brały udział w: akcjach promujących zdrowy styl życia (29 osób - 94%); spotkaniach z ekspertami (np. lekarz, prawnik) 27 osób - 87%; wycieczkach jedno i kilkudniowych (25 osób - 81%); kursach posługiwania się nowymi technologiami (15 osób - 48%); występach artystycznych (14 osób - 45%); spotkaniach z udziałem znanych osób (14 osób - 45%); przedstawieniach teatralnych (15 osób - 48%); wystawach (11 osób - 35%); pokazach filmowych (dziewięć osób - 29%), zajęciach hobbyistycznych (dziewięć osób - 29%); pomocy psychologicznej, rehabilitacji w domu beneficjenta oraz zajęciach rehabilitacyjnych (po dwie osoby - odpowiednio po 6%),
- 22 respondentów (71%) nie zaproponowało zmian w organizacji wydarzeń, natomiast pozostali (9 osób-29%) zaproponowali zwiększenie liczby zajęć rehabilitacyjnych na basenie i nauki języków obcych w ramach projektu, a jeden beneficjent zaproponował organizowanie działań już od stycznia danego roku.

Podsumowując przeprowadzone badanie ankietowe można stwierdzić, że osoby ankietowane biorące udział w realizowanym Programie ASOS bardzo dobrze oceniały jego organizację i przebieg. Wszyscy ankietowani zadeklarowali chęć uczestniczenia w podobnych wydarzeniach w przyszłości.

(dowód: akta kontroli str. 621-900)

2.3. Zarząd Stowarzyszenia określając trudności lub ograniczenia wynikające ze sposobu realizacji ASOS podał w złożonych wyjaśnieniach, że:

¹⁸ dwoje w miastach od 20 do 50 tys. mieszkańców i 28 w mieście pow. 100 tys. mieszkańców.

- program ASOS nie zachowuje ciągłości i dlatego warto byłoby rozważyć edycje np. dwuletnie lub ewentualnie edycje roczne zaczynające się 1 września i kończące się 30 czerwca roku następnego (w okresie letnim zmniejsza się frekwencja ze względu na wyjazd uczestników do sanatoriów, opiekę nad wnukami, wysokie temperatury czy też prace na działkach);
- priorytety konkursowe nastawione są głównie na wsparcie młodszych i sprawnych seniorów (wyjątek stanowi priorytet IV, ale tu też wiele działań kierowanych jest do osób 60+);
- należałoby bardziej podkreślić ważną rolę projektów skierowanych do osób najstarszych o ograniczonej samodzielności, zależnych i schorowanych, a także usług domowych skierowanych poza systemem opieki społecznej;
- należałoby umożliwić finansowanie świadczeń z zakresu usprawniania ruchowego oraz zakup sprzętu rehabilitacyjnego służącego nie samej rehabilitacji medycznej, ale także poprawie lub zachowaniu sprawności funkcjonalnej (nie każdy senior może uczestniczyć np. w gimnastyce czy aerobiku);
- konkurs powinien być skierowany wyłącznie do organizacji i instytucji statutowo działających na rzecz seniorów aby wykluczyć z programu przypadkowe organizacje, bez doświadczenia w pracy z seniorami, a ponadto warto wspierać realizację dobrych i sprawdzonych projektów poprzez umożliwienie działań w kolejnych latach;
- wskazana jest kontrola rezultatów osiągniętych przez seniorów w ramach realizacji programów oraz podejmowanie działań służących ich utrzymaniu po ich zakończeniu, np. przy wykorzystaniu narzędzi teleopieki.

Przedstawiane propozycje przedstawiciele Stowarzyszenia zgłaszali i referowali na Sejmowych Komisjach Polityki Senioralnej, a także na spotkaniach w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (propozycje zmian w formie dokumentu zostały przekazane ówczesnemu Ministrowi Władysławowi Kosiniak-Kamyszowi).

Stowarzyszenie realizuje podobne działania na rzecz osób starszych również bez uczestnictwa w programie ASOS. Od wielu lat prowadzi ono działania na rzecz osób starszych poprzez realizację zadań publicznych w ramach dotacji z Urzędu Miasta Poznania (w 2018 r. realizuje programy: Klub Bednarska, Kardio 50+, Poznańskie Centrum Seniora). Zarząd Stowarzyszenia wyjaśnił, że te działania nie są prowadzone na taką skalę, jaka jest możliwa w ramach rządowego programu ASOS. Po zakończeniu realizacji badanych zadań, działalność na rzecz aktywności społecznej osób starszych była przez Stowarzyszenie kontynuowana.

(dowód: akta kontroli str. 538-539)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Stowarzyszenia w zbadanym obszarze.

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁹, wnosi o podjęcie działań mających na celu zapewnienie badania sprawozdań finansowych przez biegłego rewidenta

¹⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm.

w przypadku spełnienia wszystkich warunków, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie obowiązku badania sprawozdań.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 27 września 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Bartosz Tomczyk
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
Wicedyrektor